

Wstęp

Wobec wzrastającego zainteresowania grzybami chorobotwórczymi człowieka, nie tylko ze strony lekarzy lub pacjentów, ale przede wszystkim diagnostów laboratoryjnych, zaistniała potrzeba wydania atlasu z barwnymi rycinami, który umożliwiłby łatwe i szybkie oznaczenie najczęściej stwierdzanych u człowieka patogenów grzybiczych.

Przygotowana przez nas książka nie jest kluczem do oznaczania rodzaju i gatunku grzyba, staraliśmy się natomiast, by na podstawie rycin, których zazwyczaj nie ma w kluczach, a także szczegółowych opisów, Czytelnik był w stanie zidentyfikować grzyba. Należy mieć świadomość, że uwzględnione są tylko wybrane gatunki i może się zdarzyć, że Czytelnik nie odnajdzie tu poszukiwanego grzyba, wtedy musi sięgnąć do fachowej literatury.

W krótkim wstępie do Atlasu opisano zasady pozyskiwania i opracowania materiału do badań. Część druga to atlas ze szczegółowym opisem gatunków oraz większych grup, jak np. dermatofity. Ostatnią autonomiczną częścią jest słowniczek, w którym nie ograniczono się tylko do wyjaśnienia terminów zawartych w poprzednich częściach. Każdy rozdział opatrzone jest spisem literatury, zawierającej oprócz oryginalnych opisów grzybów (zwykle są to starsze pozycje) również odniesienia do prac kazuistycznych i przeglądowych, w których Czytelnik odnajdzie dane na temat patogenności i problematyki diagnostycznej związanej z danym gatunkiem/rodzajem grzyba.

Większość fotografii zawartych w Atlasie powstało przy użyciu zwykłego mikroskopu świetlnego, dostępnego w każdym laboratorium medycznym. Na zdjęciach przedstawiono izolaty kliniczne identyfikowane w Zakładzie Mykologii UJCM oraz użyczone z zaprzyjaźnionych placówek. Izolaty kliniczne danego gatunku mogą się różnić morfologicznie od szczepów wzorcowych lub izolowanych ze środowiska naturalnego. Różnice mogą występować również między izolatami pochodzącymi od różnych pacjentów. Bywa, że struktury morfologiczne są tak zredukowane lub przekształcone, iż utrudniają lub wręcz uniemożliwiają poprawną diagnostykę. Dołożyliśmy wszelkich starań, by na fotografiach ująć najbardziej reprezentatywne cechy danego taksonu.

W naszym opracowaniu przyjęliśmy układ łączący podział kliniczny grzybów, systematykę form anamorficznymi (byłe *Fungi Imperfecti*) oraz współczesne poglądy na filogenezę grzybów. Na początek opisaliśmy patogeny z byłego typu *Zygomycota*, powodujące u ludzi grzybice zwane zygomikozami lub mukormikozami. Następnie przedstawiliśmy grzyby określane w polskiej literaturze medycznej jako drożdżopodobne. Żeby być zgodnym z podziałem systematycznym, najpierw omówiono drożdże związane z podstawczakami, a w następnej kolejności należące do workowców drożdże pierwotne i klasę *Saccharomycetes*. Pleśnie, jako była klasa *Hyphomycetes*, przedstawiono ze współczesnym podziałem na rzędy i wyższe taksony, z którymi związane są grzyby anamorficzne. Szczególną pozycję zajęła rodzina *Arthrodermataceae* zawierająca znane z klinicznego podziału dermatofity. Opisane zostały również spokrewnione z dermatofitami grzyby dimorficzne (tropikalne). Część atlasową kończą rozdziały dotyczące grzybów ciemnopigmentowych, wśród nich „czarne drożdże”, takie jak *Aureobasidium*, czy też alergogenne „pleśnie” z rodzajów *Cladosporium* i *Alternaria*. Mamy nadzieję, że zastosowany układ znajdzie uznanie Czytelników i ułatwi poruszanie się wśród różnych podziałów, zwłaszcza jako pomost łączący podział kliniczny z naturalnym systemem klasyfikacji.

Autorzy chcieliby podziękować:

- Pani Elżbiecie Niedźwiedzkiej – technikowi specjaliste z Zakładu Mykologii Katedry Mikrobiologii Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie za cierpliwość, wyrozumiałość oraz pomoc w uzyskiwaniu i identyfikacji szczepów klinicznych;
- Pani dr Anicie Hryncewicz-Gwóźdź z Katedry i Kliniki Dermatologii, Wenerologii i Alergologii Akademii Medycznej we Wrocławiu za użyczenie szczepów *Aspergillus terreus*, *Microsporium audouinii*, *M. gypseum*, *Trichophyton interdigitale*, *T. tonsurans*, *Trichosporon cutaneum*;
- Pani dr Urszuli Nawrot z Katedry i Zakładu Mikrobiologii Akademii Medycznej we Wrocławiu za użyczenie szczepów *Cryptococcus neoformans*;
- Pani prof. dr hab. Alicji Budak oraz Pani dr Danucie Trojanowskiej z Zakładu Mikrobiologii Farmaceutycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie za użyczenie szczepu *Epidermophyton floccosum*;
- Pani dr Agacie Pietrzyk i Pani mgr Barbarze Papir z Zakładu Bakteriologii, Ekologii Drobnoustrojów i Parazytologii Katedry Mikrobiologii Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie za udostępnienie preparatu i pomoc w wykonaniu fotografii *Pneumocystis jirovecii*;
- Zespołowi Pracowni Pożywek Katedry Mikrobiologii Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie, szczególnie Pani Krystynie Mazur, za przygotowanie i pomoc w doborze podłoży;
- oraz wszystkim, którzy w jakiś sposób przyczynili się do powstania niniejszego atlasu.